

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Vitiosas populi voluptates tollere conatur. Pio mortuo, Romam contendit.
cap. 14.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

Pontificia humanitate bene acceptus, nihil tamen profecit. Fixum igitur cū esset animo Pontificis nulla ordinum ratione ad sanitatem posse reduci, & omnino extinctione opus esse: ei rei qui contradiceret, fere non reperiebatur: erant vero qui vrgerent, & sibi aliquid in beneficiorum distributione dari curarent. Carolus existimans fore, quod euenit: eiusmodiq; facultates in rebus rectissime collocari posse iudicans, quæ locis ijs commodæ, salutariterq; vtiles essent, quibus in locis eæ constitutæ erant: Specianum suum iterum Romam misit, vt Ecclesiæ Mediolanensī aliquid acquirere studeret, ex quo seminaria, p̄uice collegia constitui, vel augeri possent. qui quidem tres ecclesias, & defq; coniunctas sine fructibus obtinuit. Ecclesias octo in vrbe Mediolano, Præposituræ titulo Humiliati tenuere: ex ijs, iam Pij Quarti tempore, eiusdemque auctoritate, quæ S. Ioannis Baptiste nomine erat, Carolus ab eo detraxerat ordine; seminarioque clericorum suorum addiderat, quod in ijs edibus haberetur. Præposituram Beatissimæ Virginis ad S. Calimerum a Pio Quinto prius impetrauerat: cuius fructus Basilicæ maioris collegio; Ecclesiæ vero, & defque Clericis regularibus a Paulo Quarto institutis, tribuit; eorum collegium Mediolanum deduxit: quando etiam Præposituram S. Iacobi Cremonensem Clericis S. Pauli tradi curauit. Quæ S. Mariæ ad Otharios dicitur, eam Seminario in perpetuum coniunxit. Et ecclesijs quinque reliquis cum earum & edibus; Braidentem S. Mariæ, ad collegium Societatis Iesu instituendū, cum parte fructuum obtinuit; Io. Paulo Ecclesiæ Cardinali concedente; cui Præposituram Pontifex dederat: quæ S. Mariæ est, & canonica dicitur; instituendis Clericis ad scientiarū cursum minime aptis addidit: quæ S. Ioan. Euangelistæ nomine appellatur, nobilibus adolescentibus

educandis: quæ S. Spiritus, Collegio Heluetiorum: quæ Sanctiss. Trinitatis extra vrbs mœnia, Seminario. Ordinis extinctionem, & beneficiorum distributionē, litteris suis Pontifex promulgauit, anno eodem 1570. Præposituræ tunc dispersitæ fuerunt circiter quinquaginta; pleræque in Gallia Cisalpina: quarum fructus millia aureorum amplius viginti quinque annua efficiebant. præter quas aliæ datæ iam erant, vel commendationis nomine assignatæ, ad aureorū triginta millia annua. omnes fuerunt quattuor, & nonaginta: multæ iam monachis erāt vacuæ: ijenim fuere non amplius centum septuaginta quattuor. quos ex ijs distributis facultatibus, victu monastico sustentari Pontifex iussit; & in religiosa disciplina Episcoporum cura contineri. Huc tandem recidit optimus olim monachorum ordo: taleq; edidit Pius exemplum neglectæ disciplinæ vindicandæ: vt ceteri sibi discant cauere diligentius.

Inter cetera, quæ Carolus per eos annos ad gregis sui salutē assidue cogitabat, agebatque; studium fuit eius moris tollendi, quo mortales post Natalis Domini celebritatem, atque vitanam non in ipsa quoque celebritate; maxime vero, quod propius ad sanctam Quadragesimam accedunt; publicis spectaculis, ludis, choreis, commestationibus, se profuse, ac dissolute dedunt; & quasi Bacchanalia quædam, magnæ christiani nominis iniuria celebrant. quod eō indignius haberi debet, quod magis tribus ijs, quæ Quadragesimam antecedunt hebdomadis, p̄i omnes ad pietatis officia multo attentius colenda, sacris ecclesiæ mysterijs in primis inuitentur. quæ quidem non parua habenda est nostrorum temporum miseria. Atque anno M. D. LXXI. eo nomine Carolus id sedulo curauit; q̄ grauissimo bello a Turcis imminente, Pontifex omnibus, qui Christiani nominis esset, publicas iudicet præ-

Vitiosas populi volu-
ptates tolle-
re conatur.
Pio mortuo, Romæ
contendit
CAP. XIII

1572

ees;

ees; vt federe inter Principes, id quod ipse vehementer curabat, sancito; eorum communi, potentissimoque hosti, diuina in primis ope adiuti, resisterent. qua de caussa Romæ etiam personatorum hominū vagationes, choreasque edicto prohibuerat. ea occasione Carolus arrepta, communia pericula vt grauissima erant, publicis ad populū litteris exponere conatus est: necessitatemque summi numinis placandi ostendere; cum peccatis, vanisque voluptatibus studiose vitandis; tum studiis, & actionibus, quæ ad pietatē pertinerent, religiose suscipendis. Bene autem tunc quidem successit; plurimumque ei detractum est malo. festis maxime diebus conuenit populus frequens ad diuina; quæ Carolus de industria ritu iucundiore, longioreque in præcipuis ecclesijs celebrari iussit. supplicationes per vias, vniuersi cleri ordinibus procedentibus, populoque ad certas ecclesias subsequente, habitæ sunt. flagellationes publicæ adhibitæ: precatio ciuitatis vniuersæ sine intermissione consueto ritu continuata. Qui dies autem summum quendam afferre solebat corruptelæ cumulum (is erat Dominicus, & illius violati temporis postremus) eo ipso die, vt expiatis animis sanctissimum Eucharistiæ cibum, ipso ministrante, acciperet, Carolus populum inuitauit. In quo insigne fuit pietatis Mediolanensis argumentum: tam magna enim multitudo, contra penitus, ac antea solita erat, rebus diuinis operam dedit; vt sex horis Carolus; duobus licet canonicis adiunctis, qui eodem tempore Eucharistiam separatim præberent; vix potuerit omnibus satisfacere. eam populi iuuandi rationem ad eius salutem aptissimam existimabat; cum non vno illo; quo sanctissimo se cibo reficit, die; sed pluribus ante, peccatis cogitandis, & confitendis, animoque recte præparando, malis eum; inanibusque rebus abstinere

necesse sit. Postero anno, atque alijs deinceps, nouis semper rationibus omnes vias persecutus est, vt diaboli fraudibus, atque insidiis suum tempore gregem eriperet. Dum autem in Ecclesia componenda, & ornanda, tum eius iure conseruando, Carolus assidua cogitatione, laboreque incredibiliter exercetur; quotidieque magis in asperæ vitæ institutis progredi studet: tētari morbis, valetudine aliqui non optima, cœpit: ex quibus cum cōualescere videretur; de integro inciderebat. qua de re amici interdum eum monuerunt: curaret tandem aliquando valetudinem; seque respiceret, & suos. in eius salute publicum bonum periclitari. Si quid ei accideret; ruitura præclara omnia, quæ incœperat. eius rei reddendam Domino esse rationem: quibus ille respondebat: Gratiarum agere, quod de valetudine corporis solliciti essent; rogare, vt non minus de salute animi esse vellēt. rerum spiritualium fundamenta in Deo ponenda. quæ in mortalium vita ponerentur, breui omnino cōcidere oportere: euēturumque, quod Isaias de ijs pronuntiabat, qui arundinibus Ægypti nitebātur. Porro mense Iunio grauius admodum ægrotauit; vt etiam vitæ periculum adiret non leue. Cum tādē melius se haberet, recognitionique rursus ecclesiarum absens operam daret: Dux prouinciæ gubernator; non dicam molestijs, aut contentionum publicarum angoribus confectus; sed multis certe curis, sollicitudinibusque diu, grauiusque affectus; dum neque Deo, neque hominibus displicere, & homo, & pius vehementer studet; paucis diebus febris cōsumptus est, mense Augusto: vt Carolus de periculo certior factus in tempore adesse, cum valde contendisset, ob temporis breuitatem, subsidioque venire morienti, non potuerit. In eius locum interim, dum alius mitteretur, substitutus est Aluarus arcis Mediola

157 r.

ni praefectus. Cum per id tempus totum Carolus assiduus medicorum curationibus, fere detentus esset: pituita demum, tussi, incerta febricula, venitin periculum; quemadmodum scriptis eius causa tunc summorum medicorum disputationibus didici; ne paulatim morbo correptus intabesceret, breuique consumeretur. ac ea conditione peruenit ad initium aetatis proximi anni 1572. cum de Pij Pontificis graui morbo nunciatus affertur: assiduus illius rei gratia sacrarum precum exercitationes instituit; eundem Calendis Maij ex hac vita decessisse accipit. qui quidem summus, optimusque; Pater christianam rempublicam moriens, non minus afflictam reliquit; quam Octobri proximo victoria contra Turcas ad Naupactum diuinitus obtenta, recreauerat. Purgationibus implicitum pro anni tempore. Carolum medici tenebant: quos cum de itinere Romam faciendū consulisset; metuentes illi, ne agitatione, ac labore; eo praesertim, vt semper solebat, tuncque maxime opus erat, properante; morbus ingrauesceret; iter dissuadebant. Sed ille purgationibus ommissis, medicorumque consiliis tunc quidem pollicentibus, Christiani orbis causam, salutis suae satius putauit anteferre; Ecclesiaeque Dei tali tempore, pro virili parte, quae magis momenti erat, subuenire. cum ita deliberatum ei esse viderent; prescribunt medici vitam, itinerisque rationem: lectica vt iubent; sexcentis vasculis; cum varijs pharmacis, bellarijsque; iumentum orant. Ille iustis Pontifici solemnibus ritibus conuocatis; rebusque ecclesiae, quantum in breuissimo spatio potuit, constituit; posttridie eius diei, quo nuntium acceperat; diuina ope inuocata, in viam se dedit. Ac lectica quidem vocatus est; sed itinere, die, nocteque continuato; muratisque; ad celeritatem saepe multis; adeo feliciter amplius passuum millia

tercentum confecit; vt qui perdere infirmam valetudinem labor debuerat, eam non mediocriter confirmaret. ac tam cito Romam peruenit; vt duo Cardinales, qui eodem tempore, ex ijsdem partibus discesserant, cursuque iter fecerant, minime tamen ei praecurrere potuerint. sed simul cum eo sacrum conclaue, eo ipso die, quoreliqui omnes, intrauerunt. Placentie primū, quae Mediolano quadraginta millia passuum distat, Missae sacrificium fecit; quod superioribus diebus domi numquam potuerat, aut raro; deinde quotidie, toto itinere, in tanto celeritatis studio, ac labore facere perrexit. Iucunde autem accidit in via; vt ampullae, vasculaque medicamentorum; cum iumentum ijs onustum prope Bononiam in fluuio concidisset; omnia fere vel confringerentur, vel flumine dedeherentur. quod ille cum accepisset; ridens; faustum, inquit, signū, non opus fore amplius. Quamquam autem Carolo melius ex eo itinere fuit; non conualuit integre tamen. Quin diu, capite, pectoreque eius laboraret; Romani medici de eius salute consultant, a quibus Lucensibus mederi constituerent; Mediolanenses vero contra sentirent; ipse aliam ex eo fere tempore inijt vitam rationem, nam cum toto iam anno medicorum consilia, praescriptaque; satis exquisite secutus esset; ciborum delectum, multaque; eius generis cautiones adhibuisset: mutato consilio, ex sententia praerogata, prudentumque; virorum, ijs medicamentum obseruationum, quasi vinculis expositus, liberiorē vitam modum elegit; cibos, omnemque; victus rationem sibi rudio rem constituit. ad eo libentius, quo Sanctorū virorum vitam magis ex ratio consentiret. consilium ita feliciter euenit; vt posthaec bona semper valetudine vsus; neque pituita, tussi, aut febris se impeditus, in Pastoralia officia; laboresque; tantū incubuerit, quantum posteritati vix credibile videbitur.